

Antonio Michelazzi »di professione, scultore de' Marmi«: novi arhivski prilozi za riječkog kipara

MARIO PINTARIĆ

Altarist i kipar Antonio Michelazzi (Gradisca d'Isonzo, 1707.–Rijeka, 1771.) predstavlja jedinstvenu umjetničku ličnost 18. stoljeća na istočnoj obali Jadrana. Više od stoljeća njegovo je ime poznato u hrvatskoj literaturi, a život i rad djelomično su mu rekonstruirani kroz brojne objavljene znanstvene studije. Antonija Michelazzija u hrvatsku povijest umjetnosti prvi uvodi zagrebački povjesničar Ivan Krstitelj Tkalčić 1885. u monografiji o zagrebačkoj katedrali. Temeljem sačuvanog ugovora između Antonija Michelazzija i zagrebačkih kanonika, Tkalčić majstoru pripisuje oltar svetog Jurja u zagrebačkoj katedrali, a koji je nakon neogotičke stilske obnove prenesen u župnu crkvu u Lupoglavu.¹ Prilikom istraživanja arhivskog gradiva riječkog isusovačkog kolegija u Budimpešti, povjesničar Giuseppe Viezzoli 1931. pronalazi ugovore o gradnji propovjedaonice i oltara svetog Josipa koje je podigao Michelazzi u nekadašnjoj isusovačkoj crkvi svetog Vida u Rijeci.² Vera Horvat Pintarić, u svojoj monografiji o Francescu Robbi iz 1961., Michelazziju pripisuje oltar svetog Franje Ksaverskog u nekadašnjoj isusovačkoj crkvi svetog Egida u Grazu i skulpture s oltara svetog Franje Paulskog u Zbornoj crkvi u Rijeci.³ Za najznačajniju monografsku obradu opusa Antonija Michelazzija zaslužna je riječka povjesničarka umjetnosti Radmila Matejčić.⁴ Ona je u svojim radovima, na temelju arhivskih zapisa i stilske

¹ Ivan KRSTITELJ TKALČIĆ, *Prvostolna crkva zagrebačka nekoč i sada*, Zagreb 1885, p. 89.

² Giuseppe VIEZZOLI, *La Compagnia di Gesu a Fiume 1627–1773, Fiume. Rivista della Societa di Studi Fiumani in Fiume*, IX, 1931, p. 200.

³ Vera HORVAT PINTARIĆ, *Francesco Robba*, Zagreb 1961, p. 44.

⁴ Radmila MATEJČIĆ, Antonio Michelazzi, "sculptor fluminensis", *Peristil*, X–XI, 1967–1968, pp. 155–168; Radmila MATEJČIĆ, *Sakralni spomenici barokne dobi u Rijeci*, Zagreb 1970 (magistarska radnja), pp. 109–132; Radmila MATEJČIĆ Udio goričkih i furlanskih majstora u baroknoj umjetnosti Rijeke, *Zbornik za likovne umjetnosti*, XIV, 1978, pp. 153–174; Radmila MATEJČIĆ, Barok u Istri i Hrvatskom primorju, in: Anđela Horvat – Radmila Matejčić – Krno Prijatelj, *Barok u Hrvatskoj*, Zagreb 1982, pp. 385–648.; Radmila MATEJČIĆ, Pregled kulturno-povijesnih spomenika Vinodola II. Umjetnička baština Vinodola od XV. do početka XIX. stoljeća, *Vinodolski zbornik*, III, 1983, pp. 327–358; Radmila MATEJČIĆ, *Crkva svetog Vida*, Rijeka 1994, pp. 45–97.

87.
 Die 15. 7bris 1729.
 In Officio Conciliaris Archidiaconatus conu. f.
 Comparue Personalm^{te}: il Sij^o Antonio Michelazzi
 Figlio delli g^{ri} Valentino et Catharina Sin:
 :geli naturo da Endiscia esponendo essere
 risolto posar a Matrimonio la Sij^o Lucia
 Figlia di Lion Michele Melchioni habitante
 qui in Fiume, et perche egli già cing^o anni
 natia questo Paese con domicilio fermo di
 due anni: continui supplica V. S. B^{re}ma: conce-
 dergli licenza di contraher il Matrimonio in
 sua Ecclesia, et a fine non vada a Casa
 sua per ricenare la fede della sua liber-
 ta induce per testimonij della med^{ma} gl' info-
 rti li quali dalla sua gioventu sono stati
 al desso lui apreso un istesso Padrone esercitan-
 do la professione, qual esame seguito supplica
 dispensarlo dalle publicationi, come non meno
 di poter sposare in Casa della Sposa così fe.
 D^{eu} n^{us} S^{us} Archidiaconus C^{us} et Vic^{us} Foraneus sedens
 Testes inuictos ad institum effectum examina-
 uit quod factum se obtulit.

1. Dokument predženidbenog procesa između Antonija Michelazzija i Lucije Melchiori iz 1729.,
 NAR, Libertatis concessae (Acta archidiaconatus Fluminensis) 1703-1780, spīs 87

analize, napravila presjek majstorove aktivnosti i izradila katalog njegovih djela.⁵ Radmila Matejčić iznosi pretpostavku o djelovanju Michelazzijeve radionice u Rijeci od 1733. godine.⁶ Temeljem pronađenih zapisa u maticama vjenčanih i rođenih donosi podatke o kiparovom rođenju 1707. u Gradisci d'Isonzo i njegovim roditeljima Valentinu i Catharini te njegovim trima ženidbama u Rijeci.⁷ Autorica prva donosi arhivske vijesti o poznanstvu i suradnji Francesca Robbe i Antonija Michelazzija.⁸ Na spomenutom Michelazzijevom oltaru svetog Franje Ksaverskog u Grazu iz 1737., Monica De Vincenti je pripisala skulpture svetaca Franje de Borgija i Franje Regisa mladenačkoj djelatnosti venecijanskog kipara Giovannija Marije Morlaitera (1699.–1781.).⁹ Doprinosa opusu Antonija Michelazzija dala je Nina Kudiš pripisavši majstoru mramorne skulpture svetog Joakima i svete Ane postavljene uz oltar Gospe od Ružarija u župnoj crkvi svetog Andrije u Bakru.¹⁰ Kiparovim opusom bavio se i Matej Klemenčić koji je utvrdio kako Michelazzi, u liku Vjere na oltaru svetog Franje Ksaverskog u nekadašnjoj isusovačkoj crkvi svetog Vida u Rijeci, oponaša *Donnu velatu* venecijanskog kipara Antonija Corradinija. Oltar je 1736. dao podići pićanski biskup i riječki patricij Juraj Franjo Ksaver Marotti. Klemenčić smatra da je mladi Antonio Michelazzi mogao biti šegrtom u radionici obitelji Zuliani u Gradisci d'Isonzo.¹¹

⁵ Prema Radmili Matejčić dokumentirana Michelazzijeva djela su: propovjedaonica (1731.) i oltar svetog Josipa (1733.) u nekadašnjoj isusovačkoj crkvi svetog Vida u Rijeci, od 1925. katedrali svetog Vida u Rijeci, oltar svetog Franje Ksaverskog (1737.) iz nekadašnje isusovačke crkve u Grazu, oltar svetog Jurja (1741.–1746.) iz zagrebačke katedrale, danas u župnoj crkvi u Lupoglavu, glavni oltar u župnoj crkvi u Bribiru (1747.), restauracija Gradskog tornja u Rijeci (1753.). Autorica je majstoru atribuirala i oltar svetog Franje Ksaverskog u isusovačkoj crkvi, oltar Gospe Karmelske, sada Srca Isusova i oltar svetog Ivana Krstitelja u riječkoj Zbornoj crkvi, glavni oltar u nekadašnjoj augustinskoj crkvi svetog Jerolima u Rijeci, glavni oltar u nekadašnjoj katedrali u Pićnu, oltar Gospe od Ružarija u župnoj crkvi u Pazinu i glavni oltar u krčkoj katedrali.

⁶ MATEJČIĆ 1967–1968, cit. n. 4, p. 156.

⁷ MATEJČIĆ 1982, cit. n. 4, p. 502.

⁸ MATEJČIĆ 1967–1968, cit. n. 4, p. 161. Godine 1744. Antonio Michelazzi govori o pregovorima s neimenovanim kiparom oko narudžbe drvene procesijske skulpture Gospe Žalosne u Ljubljani. Tim je pregovorima prisustvovao i kipar Francesco Robba.

⁹ MONICA DE VINCENTI, Gian Maria Morlaiter e alcune sue opere giovanili in Stiria e in Dalmazia, *Francesco Robba in beneško kiparstvo 18. stoletja* (edd. Janez Höfler et al.), Ljubljana 2000, pp. 197–207; MONICA DE VINCENTI, Catalogo „del fondo di bottega“ di Giovanni Maria Morlaiter, *Bollettino del Museo Civico Veneziano*, II/6 (*Bozzetti e modelli di Giovanni Maria Morlaiter nelle collezioni dei Musei Civici di Venezia*), 2011, pp. 19, 74. Za ove su kipove sačuvani terakotni modeli u fondu Morlaiterove radionice, danas pohranjeni u Ca'Rezzonico u Veneciji.

¹⁰ NINA KUDIŠ BURIĆ, Sačuvani inventar starije crkve svetog Andrije: oltari i njihova oprema, *Bakarski zbornik*, 9, 2004, pp. 39–42.

¹¹ MATEJ KLEMENČIĆ, Scultura barocca in Istria tra Venezia, Gorizia, Lubiana e Fiume, *Saggi e Memorie di storia dell'arte*, 30, 2006, pp. 280–281.

Juraj Lokmer je Michelazziju pripisao oltar svetog Franje Ksaverskog kojeg je 1738. podigla plemićka obitelj Vudragović u nekadašnjoj katedralnoj crkvi u Senju.¹² Danko Šourek ustanovljuje kako je prilikom Michelazzijeve izvedbe oltara svetog Jurja za zagrebačku katedralu došlo do promjene naručitelja, što je rezultiralo izmjenom atike i postavljanjem kipa blaženog Augustina Kažotića na vrh oltara 1749. godine.¹³ Blaž Resman je prepoznao suradnju između Michelazzija i Francesca Robbe te je kipove svetog Šimuna Stocka i svete Tereze Avilske s Michelazzijevog bočnog oltara Gospe Karmelske iz župne crkve svetog Nikole u Pazinu pripisao Robbi.¹⁴ Damir Tulić zaključuje kako Michelazzijevi oltari ukazuju na majstorovo poznavanje čuvenog traktata *Prospettiva de' pittori e architetti* isusovca Andree Pozza (1642.–1709.).¹⁵ Isti autor kiparu i njegovoj radionici pripisuje skulpture i kiparsku dekoraciju u nekoliko crkava na području Rijeke i Istre.¹⁶ Tulić prihvaća Klemenčičevu tezu da je Michelazzi mogao biti šegrtom u lokalnoj radionici obitelji Zuliani. Temeljem komparativne analize Tulić iznosi mišljenje da Michelazzijevi kipovi nastali tijekom 1730-ih i 1740-ih jasno ukazuju na kiparovo dobro poznavanje istovremenih skulptorskih strujanja u Veneciji. Isti autor je rekonstruirao i tijek narudžbe glavnog oltara nekadašnje katedrale u Pićnu koji je 1735. kod Michelazzija naručio pićanski biskup Juraj Franjo Ksaver Marotti.¹⁷ Na oltaru svetog Antuna Opata u riječkoj Zbornoj crkvi Matej Klemenčič prepoznaje novu suradnju Michelazzija i Robbe. Tom je prilikom cijela kiparska dekoracija atike s istaknutom skulpturom svetog Ivana Evanđelista

¹² Juraj LOKMER, Barokni oltari i druga kamena oprema katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije u Senju, *Senjski zbornik*, 33, 2006, pp. 141–146.

¹³ Danko ŠOUREK, Oltar svetog Jurja Antonija Michelazzija iz stare Zagrebačke katedrale – kontekst narudžbe, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 31, 2007, pp. 153–166.

¹⁴ Blaž RESMAN, Neznani Robba v Pazinu, *Acta historiae artis Slovenica*, 12, 2007, pp. 159–165.

¹⁵ Damir TULIĆ, *Katedrala svetog Vida*, Zagreb 2011, p. 25.

¹⁶ Damir TULIĆ, *Kamena skulptura i oltari 17. i 18. stoljeća u Porečko-pulskoj biskupiji*, Zagreb 2012 (doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu), pp. 365–391; Autor je je u Michelazzijev opus uvrstio: skulpture svetog Marka i svetog Franje Asiškog na bočnom oltaru župne crkve svetog Marka Evanđelista u Veprincu, skulpture Bogorodice s djetetom, svete Katarine Sijenske i Svetog Dominika na oltaru Majke Božje od Krunice u župnoj crkvi svetog Andrije Apostola u Mošćenicama, oltar svetog Nikole u franjevačkoj crkvi u Portu na otoku Krku, glavni oltar u kapeli svetog Roka u Pićnu, atika glavnog oltara župne crkve svetog Nikole u Pazinu; Damir TULIĆ, Decorazione scultorea dell'altare della Madonna del Carmelo, in: Predrag Marković – Ivan Matejčić – Damir Tulić, *Scultura 2, dal XIV al XVIII secolo. Il patrimonio artistico della chiesa istriana*, Pula – Pola 2017, pp. 331–335: cat. 104. Posljednja istraživanja o djelima ovog riječkog kipara nastala su u sklopu projekta „Mramor, pigmenti, zlato i svila – luksuzne umjetnine barokne Rijeke“, poduprtog sredstvima Sveučilišta u Rijeci, a pod vodstvom Damira Tulića.

¹⁷ Damir TULIĆ, Skulptura, altaristika i liturgijska srebrnina u pićanskoj katedrali: prilozi za Antonija Michelazzija i Gasparea Albertinija, *Pićanska biskupija i Pićanština* (Pićan – Gračišće – Pazin, 23.–25. listopada 2008, edd. Robert Matijašić – Elvis Orbanić), Pazin 2012, pp. 241–249.

2. Antonio Michelazzi, Oltar Gospe Karmelske (danas Presvetog srca Isusova), oko 1729., Zborna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci

pripisana Francescu Robbi.¹⁸ Rekapitulaciju dosad poznatih podataka, ali i znatan broj novih spoznaja o Antoniju Michelazziju donosi Danko Šourek.¹⁹ On spominje arhivsku vijest da je Antonio Michelazzi umro 18. rujna 1771. u Rijeci te da je pokopan u obiteljskoj grobnici Summacampagna u Zbornoj crkvi. Poput Klemenčića i Tulića, smatra da je majstor mogao biti šegrtom u radionici obitelji Zuliani. Na temelju pronađenih podataka u knjizi riječke bratovštine Majke Božje Žalosne i matičnim knjigama prvi iznosi mišljenje o mogućim Michelazzijevim suradnicima u Rijeci. S obzirom na to kao moguće pomoćnike navodi Venecijance Giovannija Rigettija i Pietra Baraziollija te Adama Michelazzija iz Gradisce d'Isonzo. Osim njih u moguće pomoćnike uključuje i kipara Orazia Bonettija čije se ime javlja u knjizi bratovštine Majke Božje Žalosne, ali s napomenom da se od 1763. više ne nalazi u Rijeci. Posljednji doprinos riječkom majstoru dao je Matej Klemenčić donoseći nove podatke koji govore u prilog suradnji ljubljanskog i riječkog kipara.²⁰

Iako su hrvatski i slovenski povjesničari umjetnosti pretpostavili Michelazzijevu formaciju u radionici Zuliani i temeljem članstva u riječkoj bratovštini Gospe Žalosne nabrojali neke od mogućih suradnika njegova radionice, dosad nisu bili poznati arhivski dokumenti o majstorovom formiranju i djelovanju njegove *bottege* u Rijeci.

Majstor se spominje prvi put u Rijeci 1729., prilikom vjenčanja s Lucijom Melchiori.²¹ Prije samog vjenčanja Antonio i Lucija trebali su pristupiti predženidbenom procesu pred riječkim arhiđakonom kako bi se utvrdilo da ne postoje zapreke valjanom sklapanju braka. Na dosad nepoznatom procesu održanom 15. rujna 1729. saznajemo iznimno važne podatke koji nam rasvjetljavaju Michelazzijevu ranu naobrazbu i okolnosti njegova dolaska u Rijeku (sl. 1).²² Kao svjedoci pozva-

¹⁸ Matej KLEMENČIČ, Sv. Janez Evangelist Francesca Robbe v reški Marijini cerkvi: opomba k reško-ljubljanskim umetnostnim povezavam v 18. stoletju, *Historia artis magistra. Amicorum discipulorumque munuscula Johanni Höfler septuagenario dicata* (edd. Renata Novak Klemenčić – Samo Štefanac), Ljubljana 2012, pp. 349–354.

¹⁹ Danko ŠOUREK, *Mramorna skulptura i altarstika XVII. i XVIII. stoljeća na području Rijeke i Hrvatskog primorja*, Zagreb 2012 (doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu), pp. 126–194; Danko ŠOUREK, *Altarisitičke radionice na granici. Barokni mramorni oltari u Rijeci i Hrvatskom primorju*, Zagreb 2015, pp. 169–232.

²⁰ Matej KLEMENČIČ, *Francesco Robba*, Ljubljana 2013, p. 175. Osim u Rijeci i Pazinu dvojica majstora surađuju u Ljubljani. Michelazzi je za glavni oltar nekadašnje augustinske crkve Marijina Navještenja u Ljubljani, najvjerojatnije izradio kip svetog Tome Vilanovskog, a koji je na oltar bio postavljen nakon Robbine smrti. Ovaj je kip Michelazziju pripisao Damir Tulić.

²¹ MATEJČIČ 1967–1968, cit. n. 4, p. 155.

²² Nadbiskupski arhiv Rijeke (NAR), *Libertatis concessae (Acta archidiaconatus Fluminensis) 1703–1780*, spis 87 (Prilog 1). Dokument je djelomično oštećen. Nedostaje dio koji spominje koliko dugo se Michelazzi nalazi u radionici obitelji Zuliani. O ovim nepoznatim arhivskim spisima prvi puta sam govorio na drugom međunarodnom skupu u sklopu projekta IP-2016-06-1265 ET TIBI DABO:

ni su Alberto Bastasi iz Venecije i Carlo Picho iz Cividalea. Tom prilikom Alberto Bastasi potvrđuje da je Michelazzi bio šegrtom u radionici obitelji Zuliani. Naime, Bastasi iz Venecije dolazi u Gradiscu d'Isonzo kako bi radio u radionici kipara i altarista Leonarda Zulianija. Tamo upoznaje mladog Antonija Michelazzija koji se već neko vrijeme nalazi kod Leonarda. Nažalost, oštećen je dio arhivskog spisa koji precizno spominje o kojem je razdoblju riječ. Moguće je pretpostaviti da je Michelazzi došao kod Leonarda oko 1720. kada je imao otprilike trinaest godina. Ulazak u majstorovu radionicu označavao je prvi stupanj šegrtovanja (*garzone*) i susret sa zanatom. Mladi pomoćnici najčešće su dolazili u *bottege* s dvanaest do četrnaest godina, a naobrazba bi okvirno trajala između pet i sedam godina. U tom je razdoblju majstor bio dužan šegrtu osigurati smještaj, alat i cipele, a on je zauzvrat trebao pomagati prilikom radova te istovremeno svladavati osnove zanata.²³ Michelazzi je svoju kiparsku naobrazbu započeo kod Leonarda, a nakon njegove smrti 1721. ostaje raditi kao šegrt kod Paola Zulianija, njegova sina i nasljednika *bottege*.

Iz Bastasijevog i Pichovog svjedočenja saznajemo i do sada nepoznati podatak da je od 1724. u Rijeci djelovala radionica Paola Zulianija, najvjerojatnije oformljena zbog potrebe opremanja isusovačke crkve svetog Vida i preuređenja Zborne crkve. U Rijeku je 1724. zajedno sa Zulianijem došao i mladi Antonio Michelazzi, a 1727. u radionicu je ušao i Carlo Picho. Tek je tada Picho upoznao dvadesetogodišnjeg Michelazzija o kojem su mu u Gradiscu d'Isonzo pričali Paolo Zuliani te ostali pomoćnici u *bottegi*. Zulianijeva riječka radionica započela je s djelovanjem u trenutku kada se završavaju radovi na gradnji monumentalnog glavnog oltara u Zornoj crkvi. Istodobno se u glavnoj gradskoj crkvi počinju podizati i ostali mramorni oltari. O tome svjedoči gradnja oltara Presvetog Sakramenta između 1725. i 1728. iz legata Gaspara Christa iz Venecije. Valja primijetiti da način klesanja kipova i obrada mramora nedvojbeno ukazuju na udio Zulijanijeve radionice prilikom izvedbe ovog oltara. Za sada nije moguće odgovoriti na pitanje koliko je dugo vremena Zuliani djelovao u Rijeci. Međutim, čini se da se je mladi Antonio Michelazzi osamostalio 1729. i počeo voditi vlastitu radionicu. To se može zaključiti iz svjedočenja Carla Picha koji Michelazzija oslovljava riječima „mio parone“.

naručitelji i donatori umjetnina u Istri, Hrvatskom primorju i sjevernoj Dalmaciji od 1300. do 1800. godine. Cf. Mario PINTARIĆ, Giuseppe Minolli – the Donor of the Monumental High Altar in the Former Augustinian Church of St. Jerome in Rijeka, *Public and Private Commissions. Donors and Works of Art in the Northern Adriatic during the Early Modern Period / Le commissioni pubbliche e private. Committenti e opere d'arte nell'Alto Adriatico durante l'età moderna* (Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences in Rijeka, 25th–27th October 2018), Rijeka 2018, pp. 42–43.

²³ TULIĆ 2012, cit. n. 16, p. 63; Helena SERAŽIN – Matej KLEMENČIČ, I contratti di garzonato degli scultori, lapidici e intagliatori veneziani (I), *Acta historiae artis Slovenica*, 7, 2002, pp. 167–187.

3. Antonio Michelazzi, Propovjedaonica, 1731., nekadašnja isusovačka crkva svetog Vida

4. Antonio Michelazzi, oltar svetog Josipa, 1733., nekadašnja isusovačka crkva svetog Vida u Rijeci

U tom je kontekstu potrebno spomenuti oltar Gospe Karmelske (danas Presvetog srca Isusova) u Zbornoj crkvi (sl. 2). Njega je 1729. dala podići bratovština Gospe Karmelske, poznatija kao bratovština Bijelih, te bi ovaj oltar bio najranije djelo pripisano Antoniju Michelazziju.²⁴ Veliki kipovi svetaca, najvjerojatnije apostola, postavljeni uz stupove oltara dobro se uklapaju u rana kiparova djela s još vidnim nesigurnostima prilikom klesanja te obradi mramora.

Prvo arhivski dokumentirano riječko djelo Antonija Michelazzija je mramorna propovjedaonica u isusovačkoj crkvi svetog Vida (sl. 3).²⁵ Za nju je majstor 5. ožujka 1731. sklopio ugovor s prokuratorom kolegija Petrom Pernatom.²⁶ Kipar je izradio sjedeće skulpture četvorice evanđelista i postavio ih na ogradu govornice. U načinu klesanja lica svetaca i njihove draperije mogu se primijetiti sličnosti između skulptorskog oblikovanja Antonija Michelazzija i njegovog učitelja Paola Zulianija.²⁷ Teški nabori draperije ispod kojih se gubi struktura tijela i pojednostavljena lica slična su Paolovim kipovima iz župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Medeji.²⁸ Nakon dovršetka propovjedaonice novi je rektor isusovačkog kolegija Odorico Bombardi kod Michelazzija naručio mramorni oltar svetog Josipa (sl. 4). Ugovor je sklopljen 19. svibnja 1733., a uz njega je dodatno bio priložen i dokument koji određuje vrste mramora koje će biti korištene pri izradi oltara.²⁹ Osim toga, iz ugovora saznajemo da se Michelazzi obavezao kako će uz pomoć svojih radnika dopremiti dijelove oltara iz svoje radionice do isusovačke crkve svetog Vida.³⁰

O Michelazzijevim radnicima i radionici više doznajemo iz nepoznatog predženibenog procesa jednog od njegovih suradnika održanog 28. lipnja 1737. godine. Kao svjedoci prije vjenčanja Giovannija Rigettija, kamenoklesara (*tagliapietra*), sina zlatara Marina iz Venecije i njegove odabranice Katarine Vidović pozvani su Antonio Michelazzi i Pietro Baraziolli (sl. 5).³¹ Iz Michelazzijevog svjedočenja saznajemo da u njegovu radionicu oko 1733. dolazi nekoliko kamenoklesara (*tagliapietra*) iz Venecije. Tom prilikom u Rijeku stiže i Giovanni Rigetti, čijeg je oca Michelazzi

²⁴ MATEJČIĆ 1967–1968, cit. n. 4, p. 156.

²⁵ MATEJČIĆ 1967–1968, cit. n. 4, p. 156.

²⁶ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 172.

²⁷ TULIĆ 2012, cit. n. 16, p. 368.

²⁸ TULIĆ 2012, cit. n. 16, p. 368.

²⁹ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 174.

³⁰ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, pp. 174–175.

³¹ NAR, Libertatis concessae (Acta archidiaconatus Fluminensis) 1703–1780, spis 110 (Prilog 2). U nekim dokumentima se piše Pietro Baraziolli, a u drugima Baracciolli.

dobro poznao. Prilikom jednog od mnogobrojnih posjeta Veneciji, Michelazzi je na Rialtu razgovarao s Marinom kako bi saznao informacije o njegovu sinu (sl. 6). Istovremeno u Rijeku dolazi i Giovannijev prijatelj kamenoklesar (*tagliapietra*) Pietro Baraziolli. Po svemu sudeći oba su suradnika svoju naobrazbu najvjerojatnije stekli u nekoj od mnogobrojnih klesarskih radionica u Veneciji. Osim toga iz dokumenta saznajemo da Michelazzi izvrsno poznaje glavni grad *Serenissime* u kojem je često boravio nabavljajući mramor. Štoviše, majstor je upoznat i s istovremenim stilskim kretanjima u venecijanskoj skulpturi, a to je vidljivo na oltaru svetog Josipa u nekadašnjoj riječkoj isusovačkoj crkvi. Majstor je na stipesu oltara 1733. isklesao veliki reljef Poklonstva pastira koji pokazuje sličnosti s istoimenim reljefom kipara Giuseppea Marije Mazze (1653.–1741.) iz 1705. u venecijanskoj crkvi San Clemente in Isola.³² Osim toga, naatici oltara svetog Josipa nalazi se veliki reljef s prikazom Zaruka Bogorodice i svetog Josipa kompozicijski blizak reljefu kojeg je za Cappellu del Rosario, u venecijanskoj crkvi Santi Giovanni e Paolo, početkom 1730. isklesao Giuseppe Toretti (1664.–1743.).³³ Određeni arhitektonski elementi oltara svetog Josipa ukazuju i na Michelazzijevo poznavanje čuvenog traktata *Prospectiva de' pittori e architetti* isusovca Andree Pozza (1642.–1709.), kao i na djela njegovog mlađeg brata Giuseppea Pozza (1645.–1721.).

S obzirom na godine nastanka oltara svetog Josipa i svjedočenja Giovannija Rigettija i Pietra Baraziollija moguće je pretpostaviti da su upravo oni sudjelovali u izvedbi spomenutog oltara. Dvojica venecijanskih klesara posve su se udomaćili te su ostali u Rijeci sve do smrti. Obojica su pripadali bratovštini Majke Božje Žalosne, a u knjizi njezinih članova spominju se kao kamenoklesari (*tagliapietra*).³⁴ Giovanni Rigetti i Katarina Vidović su u razdoblju od četiri desetljeća imali još troje djece.³⁵ On umire 18. travnja 1789. godine, a u matičnoj knjizi zapisan je kao „piccapietra“ rodnom iz Venecije koji je preminuo u dobi od 80 godina te je pokopan u jednom od grobova u riječkoj Zbornoj crkvi.³⁶ Drugi Michelazzijev suradnik Pietro Baraziolli se prvi puta u Rijeci oženio 2. veljače 1738. Riječankom Ivanom Sučić.³⁷ Njima

³² MATEJČIĆ 1967–1968, cit. n. 4, p. 158.

³³ TULIĆ 2012, cit. n. 16, p. 369.

³⁴ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 232.

³⁵ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 232.

³⁶ Župni arhiv crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci, Matica umrlih 1766.–1815. Ovom prilikom se zahvaljujem župniku monsinjoru Sanjinu Francetiću.

³⁷ Državni arhiv u Rijeci (DARI), Liber Baptismorum F(ino) a 1 Iann(uarii) 1734 usque ad 29 Iul(ii) 1749. Matrimoniorum a 17 Ian(uarii) 1734 usque ad 7 Febr(uarii) 1753, Mikrofilm M-2808 : 275 (K4), 421.

110. Die 28. July 1737.
 In off. Archidiaconali Flumine coram Jo.
 Compares Joanne Rigetti figlio di Mauro Rigetti Ovese
 in Venezia, di professione Talgia piebe, esponendo essere
 disposto passar a Matrimonio in facie Ecclesie con Catta-
 rina figlia del Gio. N. Vidovich. dimorante in Casa
 di Nicolo Letis, ma siccome egli non può così facilmente otte-
 nere le Redi della sua liberta, per motivo di non saper egli
 sicuramente in qual Parochia sia stato battefatto, et così per
 la contrarietà, che prevede sopra essergli fatta da suo
 Padre, il quale vorrebbe farlo ripatriare, e bene esso
 ha deliberato di stabilirsi in Trieste, dove già quattro anni
 continuamente dimora, esercitando la sua professione apud
 il Sig. Antonio Michelazzi: onde supplica di rilasciare la
 di lui liberta per Testimoni ben informati della sua pers-
 ona, sopra le depositioni de' quali, implora la licenza
 di contrare il Matrimonio con D. Catterina, a' qual effe-
 to nomina li Testimoni infrascritti cose
 Al Sig. Antonio Michelazzi.
 et
 Pietro Barzagli.
 Rev. Pater Jo. Archidiaconus sedens Jo. Visa instantia
 Joannis Rigetti, Decrevit deueniri ad examen Testi-
 production ad nomina instructionis Romane sic Jo.

5. Dokument predženidbenog procesa između Giovannija Rigettija i Katarine Vidovich iz 1737., NAR, Libertatis concessae (Acta archidiaconatus Fluminensis) 1703-1780, spis 110

Et illico

Esaminato il sig. Antonio Michelaggi, Testimonio nominato, quale amonito di dir la verità mediante il giuramento prestato in forma se. fu

Int. del Nome, cognome, patria e dell'età. R. Io sono natius del Friuli imperiale, cioè da Gradisca, di professione, scultore de' Marmi, d'età d'anni 21. incirca, amogliato in Trieste, et mi chiamo Antonio Michelaggi.

Int. Se conosce un certo Giovanni Rigetti, di che patria egli sia, di che età, e condizione, specialmente se sapia di con altri di professione per servizio della vera scienza d'essere libero, o pure amogliato, et in qualunq. forma professato in Venezia, o altrove. R. Questo Giovanni avanti quattro anni gelli, di che età lo feci venir da Venezia mia Bottega, essendo natius di quella Città figlio del sig. Marino Rigetti, da me molto ben conosciuto, ch'anti avanti due mesi essendo stato a Venezia, più volte ho parlato con lui in Piazza a Rialto, et quando ero informato la di lui età poter essere d'anni 24. incirca. quello poi riguarda il di lui stato libero, secondo il giuramento prestato in mia coscienza apicuro questo Sacro Tribunale, che Giovanni med. non sia amogliato, ne altre obligatione alcuna di Matrimonio in Venezia.

6. Dokument predženidbenog procesa između Giovannija Rigettija i Katarine Vidovich iz 1737., NAR, Libertatis concessae (Acta archidiaconatus Fluminensis) 1703-1780, spis 110, detalj

se dvije godine kasnije rodilo prvo dijete, a kojem je kum na krštenju bio Antonio Michelazzi.³⁸ Baraziolli se tijekom četiri desetljeća boravka u Rijeci oženio po drugi put s Caterinom Zussich te je s njom imao petero djece. On umire u Rijeci 13. prosinca 1770. u dobi od 75 godina.³⁹ Uz Rigettija i Baraziollija u radionici je vrlo vjerojatno bilo još nekoliko pomoćnika. Primjerice, Michelazzijevoj *bottegi* sigurno je pripadao i njegov rođak, Adam Michelazzi. On se u popisu članova riječke bratovštine Majke Božje Žalosne 1763. navodi kao kamenoklesar (*tagliapietra*).⁴⁰ Novi arhivski podaci ukazuju kako je Adam bio članom i riječke Bratovštine muke i smrti Isusa Krista u kojoj se njegovo ime prvi put spominje 1739. godine.⁴¹ Adam Michelazzi oženio se 9. listopada 1756. s Marijom Deponi, a kumovi su mu na vjenčanju bili Giovanni Rigetti i Pietro Baraziolli.⁴² Adam je preminuo 27. svibnja 1789. u dobi od 70 godina te se prilikom njegove smrti navodi da je rodom iz Gradisce d'Isonzo i da je pokopan na novom groblju Kozala.⁴³

Uz dosad navedene podatke o klesarima Giovanniju Rigettiju, Pietru Baraziolliju i Adamu Michelazziju, valja navesti i novopronađene arhivske podatke o životu Antonija Michelazzija u Rijeci. Dosad se smatralo kako se oženio tri puta i to Lucijom Melchiori, Anom Sumacampagnom i Katarinom Sumacampagnom. Ponovnim istraživanjem matičnih knjiga pronađeni su brojni novi podaci o Michelazzijevim ženidbama i njegovoj djeci. On se nakon smrti prve žene Lucije Melchiori 1734., oženio Anom Marijom Rosanini 8. kolovoza 1735. u trsatskoj župnoj crkvi svetoga Jurja. Iz tog su se braka rodila dvojica sinova: Antonio i Valentino.⁴⁴ Najvjerojatnije nakon smrti Ane Marije, Michelazzi se između 1748.–1749. oženio treći put i to s Katarinom Summacampagom koja je pripadala bogatoj riječkoj obitelji. Bračnom su se paru u iduća dva desetljeća rodila četiri sina i jedna kćer.⁴⁵ Antonio Miche-

³⁸ DARI, Liber Baptismorum F(ino) a 1 Iann(uarii) 1734 usque ad 29 Iul(ii) 1749. Matrimoniorum a 17 Ian(uarii) 1734 usque ad 7 Febr(arii) 1753, Mikrofilm M-2808 : 275 (K4), 421.

³⁹ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 232.

⁴⁰ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 180.

⁴¹ Arhiv katedrale svetog vida u Rijeci, Knjiga bratovštine muke i smrti Isusa Krista. Ovom prilikom se zahvaljujem rektoru katedrale monsinjoru Matiji Matičiću.

⁴² ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 180.

⁴³ Župni arhiv crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci, Matica umrlih 1766.–1815.

⁴⁴ DARI, Župa Trsat, I. Matica krizmanih od god. 1692. do godine 1818. II Ženitbena od god. 1730. do godine 1800. III. Mertvih od godine 1737. do godine 1803, Mikrofilm M-2808 : 275 (K4) 540;

⁴⁵ DARI, HR-DARI-120, Magistarski sud Rijeka, kutija 361. Oporuka Francesca Summacampagne sastavljena je 1750. U oporuci se napominje da se njegova kćer Katarina prije otprilike jedne godine udala za gospodina Antonija Michelazzija. Podatak o vjenčanju nije bilo moguće pronaći u Maticama

lazzi je umro 18. rujna 1771. u dobi od 65 godina i pokopan je u Zbornoj crkvi u grobnici obitelji Summacampagna.⁴⁶ Nakon njegove smrti radionicu su mogli naslijediti Adam Michelazzi i Giovanni Rigetti ili jedan od Michelazzijevih sinova.⁴⁷

Pomoću novopronađenih arhivskih dokumenata potvrđene su pretpostavke o Michelazzijevoj ranoj naobrazbi u radionici Zuliani i razriješene okolnosti njegova dolaska u Rijeku. Osim toga pronađeni podatci ukazuju na postojanje majstorove radionice u kojoj od 1733. djeluju kamenoklesari iz Venecije koji su se u potpunosti udomaćili u Rijeci. Prema tomu, svi će novi objavljeni dokumenti omogućiti nova istraživanja po pitanju razmjerno brojnog kiparovog kataloga.

PRILOG I

Die 15. 7bris 1729.

In officio Cancileria Archidiaconalis coram fecit

Comparve Personalmente il Sig. Antonio Michelazi Figlio delli qundam Valentino et Cattharina Giugali nativo da Gradisca esponendo essere risolto passar a Matrimonio con la Sigra.. Lucia Figlia di Paron Michele Melchiori habitante qui in Fiume, et perche egli gia cinqui anni pratica questo Paese con domicilio fermo di due anni continui supplica vostra Reverendissima c dargli licenza di contraher il Matrimonio in facie ecclesiae, et a fine non vada a Casa sua per ricercare le fedì della sua liberta indure per testimonij della medesima gl' infrascriti li quali dalla sua gioventu sono stati da seco lui apresso un

vjenčanih. Imena djece su u arhivskim dokumentima pisana u latinskom izvorniku, a ovdje se donose u hrvatskoj inačici. Redom su rođeni: 10. kolovoz 1749. Franjo Antun, 1. rujan 1750. Augustin, 25. studeni 1752. Marija Terezija, 1. listopada 1754. Mihael Antonio, 12. rujan 1756. Franjo Ksaver.

⁴⁶ ŠOUREK 2015, cit. n. 19, p. 182.

⁴⁷ Hrvatski državni arhiv (HDA), Isusovački kolegij u Rijeci – Dodatak (Acta irregistrata), fasc. 36, Catalogo nouvo de Sodali o Confrat(elli) di Maria Sempre vergine uenerata sotto ili Misterio de Sette Dolori; Župni arhiv crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci, Matica umrlih 1766.–1815. Uz navedene klesare u Rijeci su u drugoj polovici 18. stoljeća djelovali i drugi kamenoklesari čija se imena mogu pronaći u matičnim knjigama. To su Giuseppe Fissinger iz Radovljica, Biago Pressen porijeklom iz Kranjske i Domenico Tosso iz Trevisa.

* Ovaj rad su sufinancirali Hrvatska zaklada za znanost projektom IP-2016-06-1265 ET TIBI DABO: naručitelji i donatori umjetnina u Istri, Hrvatskom primorju i sjevernoj Dalmaciji od 1300. do 1800. godine i Sveučilište u Rijeci u sklopu projekta „Mramor, pigmenti, zlato i svila – luksuzne umjetnine barokne Rijeke“. Ovom prilikom zahvaljujem se voditeljima projekata prof. dr. sc. Nini Kudiš i doc. dr. sc. Damiru Tuliću na sugestijama prilikom pisanja ovog rada.

* Rad doktoranda Marija Pintarića sufinanciran je iz „Projekta razvoja karijera mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti“ Hrvatske zaklade za znanost (DOK-01-2018) koji je financirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

* Ovom prilikom se zahvaljujem na susretljivosti doc. dr. sc. Marku Medvedu voditelju Nadbiskupskog arhiva u Rijeci.

istesso Padrone esercitando la professione, qual esame seguito supplica dispensarlo dalle publicationi, come non meno di poter sposare in Casa della Sposa così per

Reverendissimus Dominus Archidiaconus Cesareus et Vicarius Foraneus sedens per Testes inductos ad institum effectum examinare mandavit quo facto se obtulit

Testimonij Alberto Bastasi a Venezia et Carlo Picho da Cividale [...]

Examinatus Albertus Bastasi de Civitate Venetianum Testis inductus cui delato iuramento veritatis dicenda provet factis iuravit per

Int. Quomodo hue acceperit an sponte nel vocatus.

R: Sono stato chiamato dal Sigr. Ant. Michelazzi per comparire d' inante vostra Reverendissima et depore sopra la di lui liberta

Int. A quanto tempore noscat dictum domino Antonium Michelazzi.

R: Sono quaranta [...] che iò ridosso capitai Gradisca per lavorare in bottega del qundam Sigr. Leonardo Giuliani fu scultore et architetto d' altari doppo la di qui morte sono restato ad esercitar la stessa mia professione apresso il Sig. Paulo Giuliani suo Figlio ed in questo tempo vene in detta bottega a inparar l' arte il detto Sig. Antonio Michelazzi che per spazio di...anni continuo a far di Giovane di bottega venuto poi i Fiume con il Parone [...] onde posso dire in mia coscienza, che lo conosco dal tempo della sua nascita si come ho conosciuto li di lui Genitori cioè il Sigr. Valentin, et Sigr. Cattarina Padre e Madre.

Int. An sciat dictum Dominum Antonium esse liberum nel Quomodolibet inodatum Gradsica aut alibi.

R: Iò sò divera scienza, che questo Giovane assolutamente e' libero et non promeso con alcuna femina in Gradisca ne altrove, perche in altri luogi fuori di Gradisca maj é stato, avendo ivi imparato l' arte come sopra ho detto. Il che prometto di mantenere sempre con mio giuramento avanti qualunge (?) Tribunale.

Int. de causa scientia

R: per la que supra

Int. ad generalia

R: Ion non sono parente del detto. Sig. Antonio Et hò detto la verita Quibus habitis per. Examinatus Carolus Picho de Civald Austriae Testis inductus qui delato iuramento veritatis dicendae provet factis iuravit per.

Int. Quomodo hic acceperit an [...]nel vocatus.

R: Sono stato ricercato dal Sig. Ant. Michelazzi mio Parone di comparir d' avanti vostra Reverendissima per depone sopra la sua liberta.

Int. A quanto tempore noscat dictum domino Antonium, eiusque Parentes et cuius sit profesionis

R: Il. detto Sig. Antonio iò conosco gia due anni incirca in occasione che il Sigr. Paulo Giuliani mi conduse qui in Fiume per lavorare nella sua bottega dove trovai esso signore. Prima pero sono stato in Gradisca in casa del detto. Sig. Paulo et ivi mi fu data notizia dell Sig. Antonio tanto dal Parone quanto da Lavoranti.

Int. An sciat dictum Antonium Michelazzi esse quomodolibet inodatum Gradisca aut alibi nel absolute liberum ab omni vinculo et obliagione Matrimonij.

R: In Gradisca dove egli [...] ho sentito dire in casa del Paulo Giuliani da [...], che il detto Sig. Antonio assolutamente libero con tutto che [...] Giovane scherzave con quel

Putà ma con alcuna s' e' obligato. Altrove poi egli non e' stato con [...] da tutti ho sentito dire. Onde per [...] in quel Paese (?) egli non e' obligato con alcuna femina.

Int. de causa scientia R: per la que supra

Int. ad generalia

R: Ion non sono parente del. do. Sig. Ant. Et ho detto la (?) Quibus habitis per.
(Nadbiskupski arhiv Rijeka, Libertatis concessae (Acta archidiaconatus Fluminensis)
1703–1780, spis 87)

PRILOG II

Die 28. Julij 1737.

In officio. Archidiaconali Flumine coram fecit.

Comparve Zuanne Rigetti figlio di Marino Rigetti Orese in Venezia, di professione Tagliapietra, esponendo essere risolto passar à Matrimonio in facie Ecclesiae con Cattarina figlia di qundam N. Vidovich dimorante in Casa di Nicolo Letis, ma siccome egli non quò così facilmente ottenere le Fedi della sua liberta, per motivo di non saper egli positivamente in qual Parochia sia stato batezatto, et così per le contrarieta, che prevede possono essergli fatte da suo Padre, il quale vorrebbe farlo ripatriare, se bene esso ha deliberato di stabilirsi in Fiume, dove già quatro anni continuamente dimora, esercitando la sua professione apreso il Sig. Antonio Michelazzi: onde supplica di rilevare la di lui libertà per Testimonij ben informati della sua persona, sopra le depositioni de quali, implora la licenza di contrare il Matrimonio con detta. Cattarina, a qual effetto nomina li Testimonij infrascittit cioè.

Il. Sig. Antonio Michelazzi

et

Pietro Baraziolli

Reverendissimus Dominus Archidiaconus sedens per vista instantia Joannis Rigetti, decrevit [...] ad examen Testimonij productum ad norma Instructiones Romanae sic per. Et ilico

Esaminato il Sig. Antonio Michelazi, Testimonio nominato, quale amonito di dir la verita mediante il giuramento pertanto in forma [...] fu.

Int. Del Nome, cognome, patria, esercito e dell età.

R: Io sono nativo del Friuli imperiale, cioè da Gradisca, di professione, scultore de' Marmi, d' età d' anni 31. incirca, amogliato in Fiume et mi chiamo Antonio Michelazzi.

Int. Se conosce un certo Gioanni Rigetti, di che patria egli sia , di che età e conditione, specialmente se sapia di vera scienza d' essere libero, o pure amogliato, et in qualunque forma promeso in Venezia, o' altrove?

R: questo Giovane avanti quatro anni incirca lo feci venir da Venezia con altri di professione per servizio della mia Bottega essendo nativo di quella Citta figlio del Sig. Marino Rigetti, da me molto ben conosciuto, ch' ansi avanti due mesi essendo stato a' Venezia, piu volte parlato con lui in Ruga a' Rialto et quanto sono informato la di lui eta potra essere d' anni 24 incirca. Quello poi riguarda it di lui stato libero, secondo il giuramento

prestato in mia coscienza assicuro questo Sacro Tribunale, che giovane medesimo non sia amogliato ne abbia obligatione alcuna di Matrimonio in Venezia dove io ne ho tutta la pratica et spesse volte mi sono portato cola per i miei affari, ne mai ho sentito che questo giovane avesse alcun impedimento, ch' anzi suo Padre mi disse ultimamente non essere contrario al suo Matrimonio in Fiume, Bensi voler tenergli adietro le Fedi per tirarlo a Venezia, che almeno lo volesse prima di prender Moglie.

Int. De causa scinetiae

R: Per ea que supra

Int. Ad Generalia

R: Recte

Quibus habitis per fuit dimissus

Successive

Esaminato Pietro Baraziolli Testiomio nominato, quale amonito di dir la verita mediante il suo giuramento prestato ad delatione per fui.

Int. Del Nome, cognome, patria, esercito ed dell' età.

R: Io mi chiamo Pietro Baraziolli, nativo da Venezia, di professione Tagliapietra, d' eta' d' anni 27. incirca.

Int. Le conosce un certo Gioanni Rigetti, di che patria eglia sia, di che età e conditione, specialmente se sapia di vera scienza d' esser libero, o' pure amogliato et in qualonghe forma promeso in Venezia o' altrove.

R: conosco molto bene Gioanni Rigetti mio Patriota, perche nato in Venezia, figlio del Sig. Marino orefice in detta Citta, mio conoscente et amico sua madre e' altrove morta già anni sono, et noi due si conosciamo dalla fanciulezza Questo giovane e della stessa profesione come io, serve lo stesso Patrone, et siamo capitati a Fiume avanti quattro assieme. Circa la sua libertà Assolutamente egli non impegno alcuno in Venezia Il che in mia coscienza posso attestare.

(Nadbiskupski arhiv Rijeka, Libertatis concessae (Acta archidiaconatus Fluminensis) 1703–1780, spis 110)

Viri ilustracij: Nadbiskupski arhiv Rijeka (1, 5–6); Damir Tulić (2); Crkva svetog Vida, Rijeka 1994, p. 93 (3); Crkva svetog Vida, Rijeka 1994, p. 70 (4)

Antonio Michelazzi »di professione, scultore de' Marmi«: novi arhivski podatki za reškega kiparja

POVZETEK

Altarist in kipar Antonio Michelazzi (Gradišče ob Soči, 1707–Reka, 1771) je edinstvena umetniška osebnost 18. stoletja na Hrvaškem. Za najpomembnejšo monografsko predstavitev opusa reškega kiparja je zaslužna umetnostna zgodovinarica Radmila Matejčič, ki je kiparjevo delo obravnavala na temelju arhivskega gradiva in slogovne analize ter sestavila katalog njegovih del. Kljub temu da so slovenski in hrvaški umetnostni zgodovinarji sklepali o Michelazzijevi formaciji in navedli nekaj njegovih domnevnih sodelavcev, doslej niso bili znani dokumenti, ki bi te teze dokazovali. V članku so tako predstavljeni novoodkriti arhivski viri, ki potrjujejo domneve o Michelazzijevem šolanju v delavnici Zuliani, razrešene pa so tudi okoliščine njegovega prihoda na Reko.

Mladi Antonio Michelazzi je bil vajenec v delavnici Leonarda in Paola Zulianija v Gradišču ob Soči. Svoje šolanje je najverjetneje začel pri Leonardu, po njegovi smrti leta 1721 pa nadaljeval pri Leonardovem sinu Paolu. Leta 1724 je Paolo Zuliani odprl delavnico na Reki, v kateri je delal tudi Antonio Michelazzi, okoli 1727 pa se ji je pridružil še Carlo Picho. Zulianijeva reška *bottega* je gotovo sodelovala pri kiparski opremi oltarja Presvetega Zakramenta v župnijski cerkvi na Reki med letoma 1725 in 1728. Po tem se je Michelazzi osamosvojil in leta 1729 odprl lastno delavnico, kar lahko sklepamo iz pričevanja Carla Picha, ki je Michelazzija naslavljal z besedami „mio parone“.

Prvo arhivsko dokumentirano reško delo Antonija Michelazzija je marmorna prižnica v nekdanji jezuitski cerkvi sv. Vida na Reki. Oblikovanje obrazov svetnikov in njihove draperije je podobno klesanju Michelazzijevega učitelja Paola Zulianija. Po dokončanju del na prižnici je novi rektor jezuitskega kolegija Odorico Bombardi pri Michelazziju za isto cerkev naročil še marmorni oltar sv. Jožefa. V pogodbi se je Michelazzi obvezal, da bo s pomočjo svojih sodelavcev dele oltarja dostavil iz delavnice do cerkve. V Michelazzijevi *bottegi* sta delala dva kamnoseka iz Benetk Giovanni Rigetti in Pietro Baraziolli, ki sta na Reki ostala vse do smrti, poleg njiju pa vsaj še nekaj pomočnikov, med njimi mojstrov sorodnik Adam Michelazzi iz Gradišča. Po smrti Antonija Michelazzija leta 1771 bi delavnico lahko nasledila Adam Michelazzi in Giovanni Rigetti ali pa eden izmed Antonijevih sinov.